

Α΄ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Η Ορθόδοξη Εκκλησία σήμερα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΑΔΕΛΦΟΣΥΝΗ

- i. Κοινή πίστη
- ii. Κοινός Πατέρας
- iii. Κοινή εστία (ως σύνδεση ακόμη και όταν δεν είναι στον ίδιο τόπο)
- iv. Σώμα που λειτουργεί με όλα τα μέλη

II. Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΣΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ

- i. Ορθόδοξες Εκκλησίες, Ορθόδοξη διασπορά (Αφρική, Ασία, Αμερική, Αυστραλία) και Ορθόδοξα κέντρα
- ii. Η παρουσία της Ορθόδοξης Εκκλησίας στον σύγχρονο κόσμο
- iii. Η οργάνωση της Ορθόδοξης Εκκλησίας
- iv. Η αυτοσυνειδησία της Ορθόδοξης Εκκλησίας

I. Αδελφoσύνη

i. Κοινή πίστη

Η ενότητα των πιστών που υπάρχει στον λατρευτικό χώρο σφυρηλατείται από την ειρήνη και την αγάπη. Αυτές δένουν τους ανθρώπους και ιδιαίτερα τους πιστούς, ενώ η ταραχή και το μίσος τούς χωρίζουν. Γι' αυτό ακούγονται στην εκκλησία τα «έν ειρήνη τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν» και «Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν».

Σχολικό Βιβλίο Θρησκευτικῶν Α' Λυκείου, Διδ. Εν. 15

Η Μετάδοση των Αποστόλων: Τράπεζα Ι. Μ. Πάτμου
(στο Αθ. Κομίνη (επ.), *Οι θησαυροί της Μονής Πάτμου*, Εκδοτική Αθηνών 1988, σ. 93)

ii. Κοινός Πατέρας

Εφεσ. 4, 5-7: «Ένας Κύριος υπάρχει, μία πίστη, ένα βάπτισμα. Ένας Θεός και Πατέρας όλων, που κυριαρχεί σε όλους, ενεργεί μέσα απ' όλους και κατοικεί σε όλους σας. Στον καθένα μας όμως έχει δοθεί κάποιο ιδιαίτερο χάρισμα, σύμφωνα με το μέτρο που δωρίζει ο Χριστός».

iii. Κοινή εστία (ως σύνδεση ακόμη και όταν δεν είναι στον ίδιο τόπο)

Μετά την Πεντηκοστή, η νέα πραγματικότητα που δημιουργείται στον κόσμο, η Εκκλησία, ζει και κινείται σε μια νέα ατμόσφαιρα, άγνωστη μέχρι τότε. Οι πιστοί των Ιεροσολύμων, που έχουν βαπτιστεί στο όνομα της Αγίας Τριάδος, αποτελούν τον πυρήνα μιας καινούριας κοινότητας. που κέντρο της έχει τη λατρεία και την προσευχή. Ζουν με πνεύμα αδελφoσύνης και αγάπης (κοινά δείπνα - εκούσια κοινοκτημοσύνη), με καθημερινή τέλεση της Θείας Ευχαριστίας. Εκτός από αυτά και η ζωή τους είναι θαυμαστή. Ζουν στη γη, αλλά είναι πολίτες του ουρανού.

Σχολικό Βιβλίο Θρησκευτικῶν Α' Λυκείου, Διδ. Εν. 15

Η ενότητα των πιστών στη Θεία Λειτουργία είναι ένα γεγονός που ξεπερνάει τα όρια του ατομισμού. Η κοινότητα των πιστών προσεύχεται όχι μόνο για τους παρόντες στη σύναξη, αλλά και για όσους δεν μπόρεσαν να παραστούν («*ὑπὲρ τῶν δι' εὐλόγους αἰτίας ἀπολειφθέντων*»), ακόμη και για όσους δείχνουν εχθρική διάθεση απέναντί της.

Σχολικό Βιβλίο Θρησκευτικών Α' Λυκείου, Διδ. Εν. 15

Η Πεντηκοστή
Καθολικό Ι. Μ. Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους
(στο Ν. Ζία - Σ. Καδά, *Ιερά Μονή Οσίου Γρηγορίου
Αγίου Όρους, Οι τοιχογραφίες του Καθολικού,
Άγιον Όρος 1998, σ. 137*)

iv. Σώμα που λειτουργεί με όλα τα μέλη

Η νέα ορθόδοξη γενιά, η "μικρά ζύμη" του έργου της Ιεραποστολής, μεταλαμβάνει Σώματος και Αίματος Χριστού, μετέχοντας της λειτουργικής ζωής της Εκκλησίας

Είμαστε ένα σώμα, το σώμα του Χριστού. Όπως το λέει ο Απ. Παύλος: «Έτσι και το πλήθος των χριστιανών είμαστε ένα σώμα χάρη στον Χριστό, και καθένας μας αποτελεί μέλος του σώματος, που μέλη του είναι κι όλοι οι άλλοι» (Ρωμ. 12, 4-5). Αφού είμαστε ενωμένοι με τον Χριστό, είμαστε δεμένοι και μεταξύ μας. Αυτό φαίνεται καλύτερα όταν κοινωνούμε. Μεταλαμβάνουμε από τον έναν άρτο και το ένα ποτήριο, όπως το λέει ο Απ. Παύλος: «*ὅτι εἷς ἄρτος, ἓν σῶμα οἱ πολλοὶ ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν*» (Α' Κορ. 10,17).

Σχολικό Βιβλίο Θρησκευτικών
Α' Λυκείου, Διδ. Εν. 15

II. Η Ορθοδοξία στον σύγχρονο κόσμο

i. Ορθόδοξες Εκκλησίες, Ορθόδοξη διασπορά (Αφρική, Ασία, Αμερική, Αυστραλία) και Ορθόδοξα κέντρα

Ορθόδοξες Εκκλησίες βρίσκονται σ' όλο τον κόσμο, έστω κι αν αποτελούν μειονότητες σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό. Υπάρχουν σε Ευρώπη, Αμερική, Ασία και Αυστραλία (υπάγονται στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως), στην Αφρική (υπάγονται στο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας), στη Συρία, Λίβανο και ανατολική Τουρκία (υπάγονται στο Πατριαρχείο Αντιοχείας), καθώς και σε Παλαιστίνη και Ιορδανία (υπάγονται στο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων).

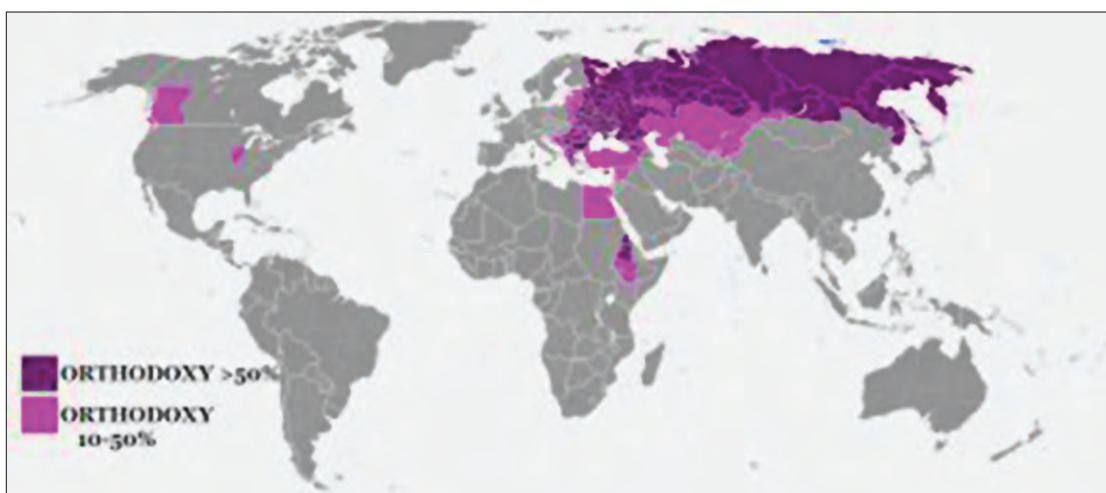
Η παρουσία των Ορθόδοξων Εκκλησιών στη σύγχρονη Ευρώπη είναι σημαντική. Υπενθυμίζει στους Ευρωπαίους την κοινή θρησκευτική τους παράδοση των πρώτων χριστιανικών αιώνων, δηλαδή το σεβασμό στην πολιτιστική και θρησκευτική ιδιαιτερότητα του κάθε λαού και την έννοια μιας χριστιανικής Εκκλησίας που δεν ενδιαφέρεται για κοσμική εξουσία.

Σχολικό Βιβλίο Θρησκευτικών Γ' Γυμνασίου, Διδ. Εν. 34.

ii. Η παρουσία της Ορθόδοξης Εκκλησίας στον σύγχρονο κόσμο

Οι Ορθόδοξοι ανέρχονται σήμερα περίπου σε 270 εκ. και συναντώνται σχεδόν σε όλο τον κόσμο. Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες υπάρχουν σε Ευρώπη, Αμερική, Ασία και Αυστραλία και Αφρική.

Στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι Ορθόδοξοι αποτελούν πλειονότητα στην Ελλάδα, την Κύπρο, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Σε αυτά, καθώς και σε άλλα κράτη της Γηραιάς Ηπείρου, όπως τη Γεωργία, το Μαυροβούνιο, τη Ρωσία και τη Σερβία, η Ορθοδοξία έχει μια έντονη κοινωνική και πολιτισμική παρουσία και έχει συνδεθεί ποικιλοτρόπως με την ιστορία των αντίστοιχων εθνών.

Διασπορά των ορθοδόξων στον κόσμο (Πηγή: Δικτυακός τόπος «Πενταπόσταγμα Ενημέρωσης»)

iii. Η οργάνωση της Ορθόδοξης Εκκλησίας

«[...] έχουμε αρχικά τις Μητροπόλεις, έπειτα τις Αυτοκέφαλες Εκκλησίες [δηλαδή Εκκλησίες οι οποίες εκλέγουν οι ίδιες τον προκαθήμενό τους] ή τις Αυτόνομες Εκκλησίες [στις οποίες η εκλογή του προκαθήμενου επικυρώνεται από τον Οικουμενικό Πατριάρχη].

Οι Αυτοκέφαλες Εκκλησίες είναι δυνατόν να συμπίπτουν με πολιτισμικές κοινότητες, που υπήρξαν κατά το παρελθόν και είναι Αποστολικές [όπως η Αλεξάνδρεια για την Αφρική, η Αντιόχεια για ένα μέρος του σημερινού κόσμου (Συρία, Λίβανο και ανατολική Τουρκία) ή τα Ιεροσόλυμα για την Παλαιστίνη και την Ιορδανία] ή και με εθνικές κοινότητες. Σε παγκόσμια κλίμακα, μετά το Σχίσμα του 11ου αιώνα, το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως έχει πρωτείο τιμής και έχει ένα ρόλο πρωτοβουλίας, καθώς και προεδρίας στο σύνολο της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Αποτέλεσμα αυτής της θεμελιώδους αρχής της οργάνωσης της Ορθόδοξης Εκκλησίας είναι η ύπαρξη των τεσσάρων πρεσβυγενών Πατριαρχείων, τα οποία πριν από το χωρισμό Ανατολής και Δύσης αποτελούσαν, μαζί με το Πατριαρχείο της Ρώμης, την Πενταρχία. Αργότερα έχουμε τις πιο πρόσφατα συσταθείσες Εκκλησίες της Ανατολικής Ευρώπης, οι οποίες γενικά βρίσκονται σε χώρες παραδοσιακά ορθόδοξες [Πατριαρχείο Ρωσίας (1917), Πατριαρχείο Σερβίας (1920), Πατριαρχείο Ρουμανίας (1925), Πατριαρχείο Βουλγαρίας (1953), Πατριαρχείο Γεωργίας (1990). Αυτοκέφαλες Εκκλησίες: Κύπρου, Ελλάδος, Πολωνίας, Αλβανίας, Τσεχίας και Σλοβακίας. Αυτόνομες Εκκλησίες: Φινλανδίας και Εσθονίας]. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο παντού στον κόσμο. Στη Δυτική Ευρώπη, για παράδειγμα, καθώς και στην Αμερική και στην Αυστραλία, ηπειρους δηλαδή όπου οι ορθόδοξες κοινότητες δεν εγκαταστάθηκαν σε σημαντική κλίμακα, παρά μόνο κατά τον 20ό αιώνα, οι επισκοπές εξακολουθούν να στηρίζονται σε εθνικά κριτήρια και να συνυπάρχουν στην ίδια εδαφική περιοχή, υπαγόμενες στις Αυτοκέφαλες Εκκλησίες της χώρας καταγωγής τους».

Από την ιστοσελίδα της Ι. Μ. Βελγίου

Προκαθήμενοι Ορθοδόξων Εκκλησιῶν κατά την παραμονή της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, Ἄγ. Τίτος Ηρακλείου, Κρήτη, 2016

iv. Η αυτοσυνειδησία της Ορθόδοξης Εκκλησίας

«[...] Πιστή στην ομόφωνη αποστολική Παράδοση και μυστηριακή εμπειρία η Ορθόδοξος Εκκλησία αποτελεί την αυθεντική συνέχεια της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας, όπως ομολογείται στο Σύμβολο της Πίστεως και επιβεβαιώνεται από τη διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας. Η Εκκλησία μας βιώνει το μυστήριο της θείας Οικονομίας στη μυστηριακή της ζωή με επίκεντρο τη θεία Ευχαριστία. Η Ορθόδοξος Εκκλησία εκφράζει την ενότητα και καθολικότητά της εν Συνόδω. Η συνοδικότητα διαπνέει την οργάνωση, τον τρόπο που λαμβάνονται οι αποφάσεις και καθορίζεται η πορεία της. Οι Ορθόδοξες Αυτοκέφαλες Εκκλησίες δεν αποτελούν συνομοσπονδία Εκκλησιών αλλά την Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία. Κάθε τοπική Εκκλησία, προσφέρουσα την θεία Ευχαριστία, είναι η εν τόπω παρουσία και φανέρωση της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας».

Μήνυμα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Κρήτη, 2016

Εναρκτήρια συνεδρία της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, Κρήτη, 2016

Δραστηριότητες

1. Ας προσπαθήσουμε να καταγράψουμε όσες περισσότερες λέξεις μάς έρχονται στον νου με αφορμή την ερώτηση: «Τι κοινό έχουν τα αδέρφια;». Κατόπιν ας κατηγοριοποιήσουμε τις απαντήσεις μας και ας συζητήσουμε πάνω σε αυτές.
2. Με αφορμή τη φράση «Σώμα του Ανθρώπου-Σώμα της Εκκλησίας» ας κάνουμε δημιουργικές συνδέσεις-μεταφορές και αλληγορίες. Παρουσιάστε και εξηγήστε τρεις τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να συνδεθούν αυτές οι δύο φράσεις. Τι παρατηρούμε; Καταγράψτε τα ευρήματά σας.
3. Ας δημιουργήσουμε έναν εννοιολογικό χάρτη με θέμα «Η Ορθόδοξη Εκκλησία σήμερα».
4. Με αφορμή την Ορθόδοξη διασπορά ας την χαρτογραφήσουμε σε μορφή πόστερ (ή ηλεκτρονικά), όπου θα αποτυπώνονται γεωγραφικά οι περιοχές με τις Ορθόδοξες Εκκλησίες, την Ορθόδοξη διασπορά και τα Ορθόδοξα κέντρα.
5. Δημιουργήστε ανά ομάδες μια ψηφιακή παρουσίαση με θέμα τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της Ορθοδοξίας και παρουσιάστε την στους/στις συμμαθητές/τριές σας.